

Kristent

Perspektiv

Nr. 3 2000

Cyberspace - en ny udfordring

ANDEN ARTIKEL I EN SERIE OM TEKNOLOGI OG INTERNET

af Carsten Thomsen

Der kommer hver dag nye øjenbrynsløftende historier om, hvad folk har bedrevet på internettet. Nogle få eksempler: En mand prøvede fornylig at sælge en af sine nyrer på Ebay, et amerikansk auktionssted på nettet. Et ægtepar havde arrangeret det sådan, at man via web-kamera kunne opleve deres barn blive født i cyberspace. Et andet par besluttede, at nettet var det perfekte sted at blive gift (vielsesritualet blev sendt via e-post!). Og så har jeg lige læst, at flere og flere kristne i USA forlader deres lokale menighed og melder sig ind i en af de mange kirker i cyberspace.

Hver dag hører vi også om de store forhåbninger, der er til Internet, de nye muligheder, der nu har åbnet sig i cyberspace, om endnu et teknologisk web-gennembrud. Dette medie vil skabe nye fællesskaber og nye samfund over landegrænserne, det vil revolutionere erhvervslivet, det vil mere end nogen sinde gøre verden til en global landsby - og måske vil nettet bringe en ny åndelig vækkelse med sig.

Jeg var en af de første i min egen omgangskreds, der røg på "nettet", og de første par år kom jeg med mange små-ironiske kommentarer, som "Er du ikke på nettet endnu?" - eller "Fortæl mig ikke, at du ikke har e-mail!". I dag kan jeg ikke sige det til ret mange. Ja, folk undskylder ligefrem i dag og går rundt med dårlig samvittighed over, at de endnu ikke er "online" og har taget del i den digitale revolution.

Det er ingen underdrivelse at sige, at internettet for mange - især for den yngre generation - nu er blevet uundværligt. Den måde vi kommunikerer på, vedligeholder venskaber, bliver underholdt, investerer, handler, arbejder og lærer er fundamentalt blevet forvandlet og forandret af internettet.

Det bare små 10 år efter, at Netscape i starten af 90'erne lancerede deres brugervenlige web-browser, hvor man kunne hente al mulig data ned til sin computer - og udsende al mulig data. Cyberspace er nemlig et sted, et rum, eller zone om man vil, hvor information bliver lagt ud, byttet, modtaget og sendt. Her downloader og uploader man data-bits en masse, der går gennem kabler eller telefonnettet fra computer til computer, fra skærm til skærm.

Ulovligheder på nettet

Trods de mange muligheder Internet byder på, så har de destruktive kræfter også fået godt tag på nettet.

Der er en lurende frygt for det massive og globale sammenbrud, der nu er skabt mulighed for. En enkelt e-mail, der formerede sig selv, skabte kaos og nedbrud i virksomheder og hos private brugere verden over, I LOVE YOU-virussen var topnyhed i medierne i flere dage, og satte en stor diskussion i gang om sikkerhed på nettet, fordi hackerne overalt vil ind og ødelægge og stjæle.

Internet-sider med musik til ulovlig downloadning af

“Jeg føler simpelthen, at jeg forsvinder eller drukner, hvis jeg overgiver mig til de mange nye medier. Det er, som om der er tusindvis af stemmer, der alle vil mig noget, og det forvirrer.”

spil, musik, film og programmer er der overalt, og den stærkest voksende industri på nettet er pornografien. Hele Politikens Internet-sektion var i august dedikeret til omtale - eller skulle jeg hellere sige lovprisning - af pornografiske steder på nettet. I en vurdering af omfanget af sex-hjemmesider sneg det sig over 300.000 sites. En noget betænkelig artikel var der i denne sektion som sympatisk omtalte en mand, der plæderede for behovet for børneporno på nettet, fordi det gav pædofile mulighed for at dyrke deres “interesser” og derved ikke gik ud og begik overgreb på børn!

Et gigantisk spejl af menneskeheden

- Internettet er et gigantisk spejl, som bliver holdt foran menneskeheden ansigt, som vi aldrig har set før. Det reflekterer alle vores fejl og skrøbeligheder såvel som vores fineste kvaliteter. Det er et ærligt spejl. Så der er en masse forfærdelige ting derude, men det er virkelig os. Det viser, hvem vi er, siger Internet-eksperten Jaron Lanier i bogen *The Soul of Cyberspace*.

Det vil være en fejl blot at definere nettet ud fra de ting, der ligger derude. For cyberspace er helt essentielt et kommunikations-medium. En ny måde at kommunikere på, at skaffe sig information, viden og kundskab.

Folk bruger Internet i dag til en masse praktiske ting. Om det er at søge viden om en sygdom på Netdoktor.dk, tjekke vejrudsigten i lige det område, hvor man bor, handle aktier, købe bøger eller tøj eller dagligvarer, se de seneste nyheder, snakke med personer i et chat-room, diskutere sin hobby i en nyhedsgruppe, sætte din gamle vaskemaskine til auktion osv. De fleste bruger Internettet praktisk i research i forbindelse med deres studier eller i en arbejdsituation.

Det mest populære i cyberspace er dog e-mails. Ikke alene kan det redde adskillige regnskove, fordi vi bruger mindre papir, men det er også en effektiv måde at vedligeholde kontakten til venner i udlandet - missionærer kan hurtigt og billigt komme i kontakt med omverdenen.

Nu er det en stor mundfuld at tage internettet op i en generel artikel, og derfor bliver det følgende også kun til nogle få generelle betragtninger over nogle tendenser, jeg personligt har hæftet mig ved. Internettet er inde i en rivende udvikling og vil sandsynligvis ændre sig radikalt de kommende år - og ligeledes vores brug af det og syn på det.

Intet filter på Internet

Når man først får adgang til Internet, er mængden af informationer, der ligger derude helt overvældende. Man gribes i at “surfe” rundt på lykke og fromme i et hav af data.

For dette net kommer ikke med noget filter, som der er i et trykt medie eller på tv. Her er der ingen redaktionel udvælgelse, ingen moralske retningslinier, ingen - eller i hvert fald megen lidt - censurering - med et enkelt museklik kan du vandre ind på en ekstrem Nazi-side, en pornografisk hjemmeside eller høre en prædiken og læse dagens andagt. Det eneste filter, vi kan bruge, er det, vi selv bærer rundt på i vore hjerter.

Netop mangelen på et filter gør, at det kræver stor disciplin at færdes på nettet. Den disciplin, der er behov for nu, er ikke så meget at få information, men at fravælge information.

For vi har en verden af information på vores skærm, og vi kan som en anden net-turist surfe derudaf og besøge alverdens sider. Det er nemt at spille sin tid og penge på unødvendig ligeegyldig surfing efter information. Vurderer man ikke den information, man får, kan man lynhurtigt løbe ind i utroværdige hjemmesider, som producerer middelmådig information.

Det manglende filter har fået nogle kristne til at installere et program, der automatisk filtrerer internet-sider fra, som har underlødigt indhold. I browseren Internet Explorer kan man i indstillingerne også sætte et vist filter til, som udelukker sider med vold og pornografi.

Det anonyme Net

Hvem sidder bag skærmen? Når man går ind i et chat-room på en Internet-side og snakker med en anden person - hvem snakker man så egentlig med? Et tænkt eksempel: I skolen er Frode en genert, indesluttet dreng, der har svært ved at komme i kontakt med pigerne og ikke har ret mange venner. Men når Frode kommer hjem, sætter han sig foran computeren og logger sig ind på chat-siden med sit alias “Net-shawk” - han er kendt på nettet som vittig, hurtig med replikkerne og populær hos flere piger, der gerne vil chatte hele tiden med ham, og han har net-venner i mange lande, som han korresponderer med. På nettet er Frode hjemme - blandt ligesindede - og han nyder sin status til langt ud på natten - flere

af ugens dage. Frode har en helt anden identitet på nettet - er en karl-smart -mens han i hverdagen er en nørd.

Anonymiteten gør, at det er meget svært at vide, hvem man egentlig kommunikerer med. Det betyder også, at folk åbner op og fortæller de dybeste hemmeligheder til vildtfremmede - for folk kender jo ikke én, og derfor er man mindre sårbar derude i cyberspace. Anonymiteten gør også, at folk pludselig kan finde på verbalt at overfalde én. "Flaming" hedder det nu - som så mange engelske ord, der finder vej til det danske. For ingen kender jo afsenderen af en anonym e-mail.

Anonymiteten betyder, at det netop er sex-industrien, der har kronede dage i cyberspace. For den florerer bedst i det hemmelige og skjulte - og uden besværlige ture ned til en skummel butik i Istedgade. Anonymiteten resulterer desuden i, at hackere udgør en af de største trusler på Internettet. Folk, der i det skjulte går ind og ødelægger en virksomheds data, eller kikker i folks personlige mails osv. Her snakker vi om frygten for privatlivets fred. For det er ikke kun hackere.

Som-om samvær

Douglas Groothuis maler i bogen *The Soul in Cyberspace* et skræmmebillede af det, han kalder den "kunstige virkelighed" på Internettet, og den måde det indvirker på vor opfattelse af den "virkelige" virkelighed. Om Internettet er fundamentalt forskelligt fra andre måder at kommunikere på - som fx telefonen - det kan diskuteres. Selvom internettet har sine åbenbare teknologiske begrænsninger, primært hastigheden i overførsler af data, så er vi på vej derhen, hvor Internet og TV smelter sammen og giver helt nye muligheder.

Groothuis advarer specielt mod menneskers forsøg på ultimativt at "flygte fra kroppen".

- Nettet umenneskeliggør os gennem manglende personlig nærværelse. Et vigtigt teologisk spørgsmål er: Hvor ulegemlig eller frigjort fra legemet skal vor kommunikation være. Internettet spreder information vidt og bredt, men kun i en elektronisk form, der mangler den personlige nærværelse, som er hjertet i bibelsk discipelskab, fællesskab og tilbedelse. Der er en fare ved, at cyberspace mere og mere erstatter den legemlige interaktion. Vi er nok "forbundet" med folk rundt om i verden gennem internettet, men vi forsømmer samtidig vore ægtefæller, vore naboer og kirker. Dette er forkert, siger Groothuis.

De unge har især gjort brug af muligheden for at chatte på nettet. Som tidligere beskrevet så kan man få en hel ny omgangskreds på internettet - men samtidig have svært ved at begå sig i klassen eller få venner i den "virkelige" verden, hvor så meget andet tæller end lige ens evner foran et keyboard. Vi ser allerede nu de første tilfælde af især unge, som er afhængige af nettet - de lever størstedelen af deres liv foran computerskærmens flimrende lys, samtidig med, at de ikke formår at skabe nogen omgangskreds, når de er væk fra cyberspace.

For de fleste udgør dette nok ikke den store fare, men udfordringen er der. Hvordan vil internettet ændre den måde, vi kommunikerer på - samværet i familien? Jeg tror med tiden, at internettet vil blive en større trussel for et hjemms fællesskab, samvær og trivsel end tv'et.

At der nu findes gudstjenester på Internettet, som vi

kan "logge" os på - at mennesker forlader deres lokale kirke for i stedet at mødes på nettet - er direkte absurd. For vi er først "rigtigt sammen", når vi samles i kød og blod og i fællesskab tilbeder og lovpriser den Gud, vi tilhører. Intet fællesskab i

cyberspace kan erstatte det fysiske møde mellem mennesker - slet ikke i en kirkelig sammenhæng - hvor et varmt blik, en kærlig berøring gør hele forskellen og får alle de nuancer med, som vi mennesker så desperat har brug for. Det er det fællesskab, som apostlen Johannes længes efter, når han skriver: "Skønt jeg har meget at skrive til jer, vil jeg ikke gøre det med papir og blæk, men jeg håber at komme og tale med jer ansigt til ansigt, for at vor glæde kan være fuldkommen."

Tekno-afhopper følte sig tom indeni

I den seneste udgave af Politikens Internet-sektion kan man i artiklen "Biip - du er på" læse om, hvordan teknologien giver os mulighed for at være online døgnet rundt.

Det skal ikke begrænses til Internettet - men snarere også ses i sammenhæng med tv, mobiltelefon, palm-pilots (små digitale time-managere) osv.

En stressforsker, Bo Netterstrøm, siger:

- Vi bliver let hæmmet i vores nære sociale liv, når vi hele tiden er på. Der er jo nogle unge, som nærmest er mobilnarkomaner. De sidder med mobiltelefonen tændt alle vegne og må bare ringe.

Carsten Graff, der har været IT-rådgiver, er det, man i dag nærmest kan betragte som en tekno-afhopper og computerskeptiker. Han fandt det grotesk, at han brugte al sin tid på tidsbesparende teknologi.

- Jeg føler simpelthen, at jeg forsvinder eller drukner, hvis jeg overgiver mig til de mange nye medier. Det er, som om der er tusindvis af stemmer, der alle vil mig noget, og det forvirrer. Jeg vil gerne føle, at det er mig selv, der styrer, siger han.

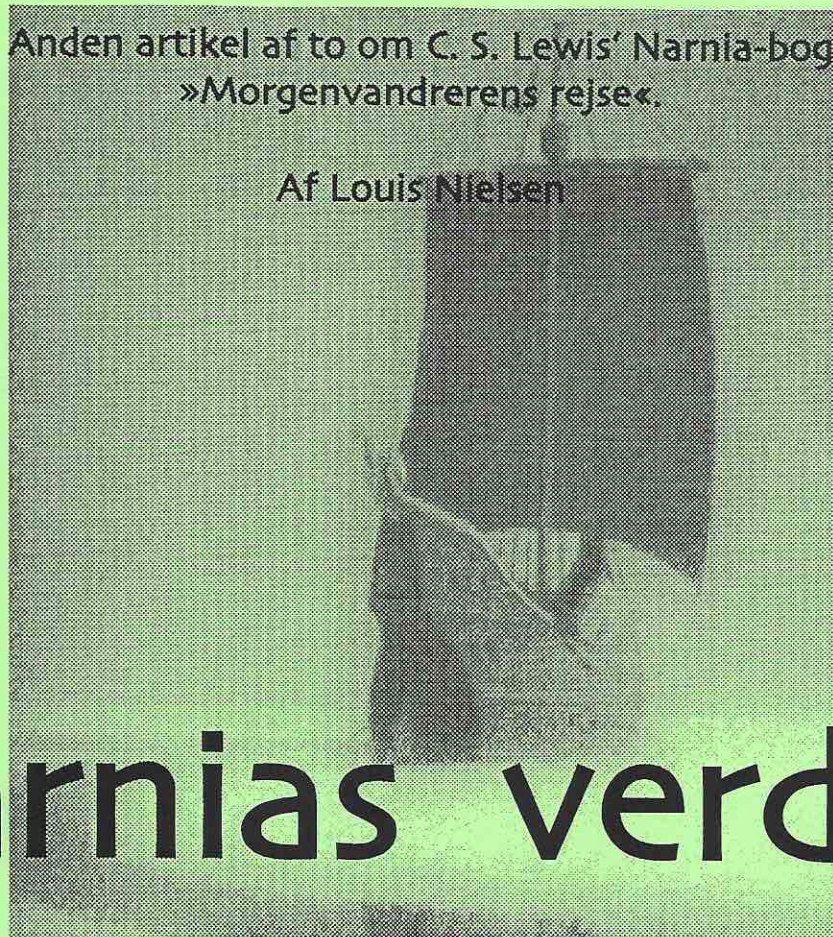
Han beskriver frygten for at forsvinde i mængden af ligegyldige fristelser, når han åbner skærmen, og han sætter nu pris på den ro, han finder i en skov.

- Der sker så meget. Porno, lodtrækninger, beskeder og folk, der vil have hurtige svar - alt det fik mig til at føle mig meget lille indeni. Men nu er jeg blevet meget bedre til at sortere i strømmen, og dybest set tror jeg, kunsten er at kunne vælge det fra, der forstyrrer os, hvis vi vil forstå, hvem vi er, siger Carsten Graff.

Ønsket om at være "online" vil øges de kommende år, og det vil give nye muligheder for kommunikation - men samtidig øge presset på os. Det bliver en udfordring for os at finde en balance mellem at kommunikere i cyberspace og udenfor - at være selektive, så vi ikke stopfodres med information, fortsat at bevare tiden til stilhed med Gud, fordybelse i Ordet midt i hverdagen, hvor nettet flimrer mere og mere og serverer de seneste "breaking news".

Anden artikel af to om C. S. Lewis' Narnia-bog
»Morgenvandrerens rejse«.

Af Louis Nielsen

Narnias verden

Efter de dramatiske hændelser på "Drageøen" - især for Eustace - sejler "Morgenvandrerer" videre til nye eventyr.

Efter nogle dages kedsommelig sejlads, som ikke bringer det bedste frem hos et par stykker af dem, oplever de igen noget. Til at begynde med tror de, at det er nogle klipper de ser, men da "klipperne" bevæger sig, bliver de hurtigt klar over, at den forklaring dur ikke. Det går op for dem, at det er et søuhyre, som med sin lange bugtede krop er i færd med at omklamre skibet med den hensigt at knuse det til pindebrænde, så de kan blive dets bytte:

"De holdt alle vejret, for det var ikke spor rart at blive forfulgt af noget ukendt, hverken til lands eller vands. Men det viste sig at være langt værre, end nogen af dem regnede med. Pludselig, cirka en fodboldbanes længde fra styrbordssiden, dukkede et uhyggeligt hoved op af havet. Det var helt grønt og cinnoberrødt med violette pletter - undtagen dér, hvor der sad muslinger fast på det - og af nogenlunde samme form som et hestehoved, dog uden ører. Det havde kæmpestore øjne, øjne, der var skabt til at stirre gennem havets mørke dyb, og et gab fyldt med en dobbelt række skarpe, hajagtige tænder omsider så de, hvad mange mennesker så tåbeligt nærer ønske om at komme til at se - Den store Søslinge."

"Uhyret havde lagt sin krop som en løkke uden om Morgenvandrerer og var nu begyndt at stramme den løkke. Når den blev helt stram, så- knæk! ville skibet blive forvandlet til flydende pindebrænde, og så ville slangen kunne pille dem op af vandet en efter en".

Umiddelbart vil man forvente, at Den store Søslinge som i myterne og i Det gamle Testamente (Livjatan) symbolise-

rer kaosmagterne. Det er de magter og kræfter, inklusive Satan, som altid er i oprør mod Gud og Guds orden.

Disse kræfter fik i og med syndefaldet adgang til mennesket og over indflydelse over det, ofte gennem det *ubevist* og det *kollektive*. Kaoskræfterne er reelt blinde og uden vid:

"Lucy påstod bagefter, at hun havde set et tåbeligt glimt af tilfredshed i uhyrets øjne. Men helt sikkert er det i hvert fald, at det var et meget dumt dyr, for i stedet for at forfølge skibet drejede det hovedet og begyndte at snuse hele vejen langs sin krop, som om den forventede at finde vragrester af Morgenvandrerer dér."

Mod disse blinde og destruktive kræfter er der ingen våben, som dur. Det er den altid kampberedte Rippitjip, som først indser det:

"Lad være med at angribe den! Skub til!", siger han. "Og da han sprang op på rælingen foran slangen og stemte sin lille låne ryg mod dens kæmpestore skællede, slimede krop og begyndte at skubbe så godt, han kunne, forstod en hel del af de andre straks, hvad det var, han ville, og fór hen til begge rælinger for at gøre det samme, og da søslangens hoved et øjeblik efter dukkede frem igen, denne gang til bagbord, og denne gang vendt bort fra dem, forstod alle det".

Kirken, som iøvrigt arkitektonisk og metaforisk fremstilles som et skib, kender disse farlige kræfter og magter i folke-dybet og i tidens strøm¹, som truer med at vikle sig om den og trække den ned i dybet. Disse kræfter kommer vi aldrig rigtig på denne side Himmelen til livs. Alt, hvad vi kan gøre, er at holde os fri af dem og kæmpe for at vikle os ud af dem, hvis vi skulle blive indviklet i dem.

Den gyldne statue (side 117 ff)

Efter denne sindsoprivende oplevelse kommer nogle dage uden, at der sker noget særligt. De går i land på en lille ø, fra hvis top de bedre end fra Morgenvandrerens dæk kan se, hvor stort og hvor øde havet egentlig er. Eustace bemærker da:

“Det er vanvid at sejle videre og videre ud på det uden at ane, hvor man kommer hen”. Men han sagde det *kun af vane* og ikke for at være ondskabsfuld som før i tiden.”

Det er pilgrimsålet, og det er rejsens egentlige mål, derfor synes rejsen aldrig at slutte, og der synes ikke at være noget håb om, at den nogensinde slutter. Det er vist en følelse, de fleste kristne kender til. Hvornår kommer Guds rige, om det overhovedet kommer? Ikke mindst for Eustace, som kun har været med så kort en tid, er det forståeligt, at den følelse melder sig.

På øen har de en underlig oplevelse ved en sø, på hvis bund de ser noget lig en guldstatue. På bredden finder de et sværd og nogle klæder. Søen viser sig at have magiske egenskaber. Alt, hvad der kommer i berøring med dens vand, bliver til guld. Og guldstatuen på bunden af søen er identisk med den person, som i forgangen tid lagde sit sværd ved søbredden, afførte sig sine klæder og sprang i søen, en af de forsvundne narniske hertuger.

Da Edmund sænker et spyd i søen for at finde ud af, hvor dyb den er, må han slippe det, for det bliver ham alt for tungt, og et øjeblik efter ligger det også som et guldspyd på søens bund. Også snuderne på Edmunds støvler, som noget vand fra søen er skyllet op på, er blevet forvandlet til det pure guld. Caspian prøver at dyppe en lyngtot i søen, og da han trækker den op, er den også det pureste guld, og Caspian udbryder ildrød i hovedet:

“Den konge, som ejede denne ø, ville snart blive den rigeste konge i hele verden. Jeg erklærer hermed, at dette land skal være i Narnias besiddelse i al evighed. Det skal hedde Guldøen. Og jeg byder jer at holde dette hemmeligt. Ingen må få noget at vide om det. End ikke Drinian - under dødsstraf. Har I forstået?”

Caspians heftige opførsel og usædvanlige ordvalg udvikler et voldsomt opgør mellem ham og Edmund, som kunne være endt galt, hvis ikke de alle havde set en, hvis identitet ingen af dem efterfølgende var i tvivl om:

“Hvem tror I egentlig, I taler til?” sagde Edmund. “Jeg er ikke jeres undersåt. Det er tværtimod lige omvendt.” “Nå, så det mener I, kong Edmund?” sagde Caspian og lagde hånden på sit sværdhæfte. “Årh, hold så op I to,” sagde Lucy. “Det er det værste ved drenge. I er allesammen sådan nogle storsnudede, stridslyste idioter ... åhh!” Hendes stemme gled over i et gisp. Og alle de andre så, hvad hun havde fået øje på.

Hen over den grå bakkeskråning over dem lydløst og uden at se på dem, og skinnende, som om sollyset ramte den, selv om solen faktisk var gået om bag en sky, kom den største løve, noget menneske nogen sinde har set, langsomt skridende. Da Lucy bagefter skulle beskrive det, sagde hun: “Han var på størrelse med en elefant”, selv om hun ved en anden lejlighed nøjedes med at sige “på størrelse med en bryggerhest”. Men det var ikke størrelsen, det kom an på. Ingen vovede at spørge, hvad det var. De vidste, det var Aslan. Og ingen af dem kunne bagefter sige, hvor han blev af, eller hvordan han forsvandt. De kiggede på hinanden, som om de lige var vågnet op af en drøm. “Hvad var det, vi snakkede om?” sagde Caspian. “Har jeg opført mig tåbeligt?”

Det er ikke underligt, at Rippitjip udbryder:

“Herre, der hviler en forbandelse over dette sted. Lad os straks gå tilbage til skibet. Og hvis jeg må få æren af at navngive denne ø, vil jeg kalde den *Dødens Ø*”.

Den forheksede sø, hvor alt, hvad der kommer i berøring med dens vand, bliver til guld, står ikke bare for rigdom, men endnu mere for den *uindskrænkede magt* den føler at have, som har mere rigdom end nogen anden. Magt får nemt et menneske til at glemme, hvem det er og til at tiltage sig beføjelser, som det ikke har, ikke alene for at fastholde magten men også for *at udvide den*.

For et menneske at have magt er en dødsensfarlig ting. Den kaster utvivlsomt glans over livet, men den koster livet. Guldøen er i virkeligheden Dødens Ø. Caspian (og måske Edmund) er på et øjeblik forvandlet fra høflige, tjenende personer til slagsbrødre, nogle “storsnudede, stridslystne idioter”. Jo, Lucy har ret. Var det ikke for Aslan og hans pludselige opdukken, behøver vi ikke anstrenge os meget for at gætte, hvad der her kunne være hændt.

Men Aslans tilsynekomst sætter tingene på plads for dem, lærer dem at forstå og værdsætte, hvad *sand storhed* virkelig er. Aslan synes større end nogensinde, og mere prægtig og strålende end nogensinde. Han siger ingenting. Men ingen af dem er i tvivl om, at han har været der. Og det foregående er ligesom glemt. Kun ved Caspian, at han sikkert har opført sig tåbeligt:

“De kom også i strid om hvem af dem, der skulle regnes for den største. Da sagde han til dem: “Folkenes konger hersker over dem, og de, som udøver magt over dem, lader sig kalde velgørere. Sådan skal det ikke være; men den ældste blandt jer skal være som den yngste, og lederen som den, der tjener. For hvem er størst: den der sidder til bords, eller den, der tjener. Er det ikke den, der sidder til bords. Men jeg er blandt jer som den, der tjener.” (Luk 22:24-27).

Stemmernes Ø (side 122-161)

Hele tre kapitler foregår på denne ø. Først må vi referere lidt af handlingen og nogle af de citater, som næsten ikke er til at komme udenom. Derefter vil vi forsigtigt *vove* en slags tolkning.

Efter “Dødens Ø” konstaterer Drinian tørt til Rhins:

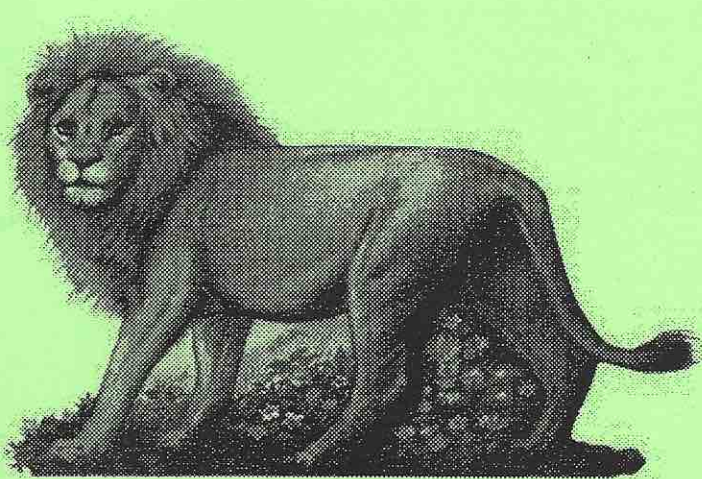
“Deres Majestæter virkede en smule forheksede, da de kom om bord. Der skete et eller andet med dem på den ø. Det eneste, jeg kunne få ud af dem, var, at de mener, de har fundet liget af en af de hertuger, vi leder efter”.

Tavshed om oplevelser og begivenheder kan have så mange årsager. Det er f.eks. aldrig behageligt at få sandheden om sig selv afsløret og opleve, at man indeholder noget, man aldrig troede, man indeholdt. Heller ikke når det sker med Aslans hjælp.

Eventyrene på Stemmernes Ø er af en helt anden slags end de foregående. De møder nogle særdeles besynderlige væsener, som de kan høre, mærke og føle, men ikke se. Væsenerne har ved hjælp af en troldomsformular i Den store Troldmands Bog gjort sig usynlige, fordi de bilder sig ind at være grimme, så grimme, at de ikke kan holde deres eget udseende ud:

.... hun (Klipse, formandens lille pige) fremsiger formularen
..... og så var vi pludselig allesammen så usynlige, som

man overhovedet kunne ønske at se os. Og jeg forsikrer jer for, at det var en lettelse, at vi ikke kunne se hinandens ansigter. I hvert fald i begyndelsen. Men det korte og det lange er, at vi er dødtrætte af at være usynlige. Og der er en anden ting. Vi havde ikke regnet med, at troldmanden også ville blive usynlig. Men vi har aldrig set ham siden. Så vi ved ikke, om han er død eller er rejst sin vej eller om han bare sidder deroppe og er usynlig og måske kommer ned og er usynlige dernede. Og tro mig, det nytter ikke noget at prøve eller lytte efter ham, for han gik altid rundt på bare tæer og lavede ikke mere støj end en stor kat. Og jeg kan godt fortælle de herrer, at det er ved at blive mere, end vores nerver kan holde til”.

De optræder i samlet flok anført af en leder, hvis meninger de applauderer og stereotypet gentager til det ulidelige. Med våbenmagt vil de tvinge Lucy til at gå ind i troldmandens hus og finde og fremsige en formular, som kan gøre dem synlige igen. Når det skal være Lucy, som skal gøre det, er det fordi, de ikke tør sende nogen af deres egne, og fordi Lucy er en pige som Klipse. Lucy er straks villig til at gøre forsøget, så villig, at ingen af de andre skal hindre hende i at gøre det.

Efter megen parlamentaren spørger de Rippitjip til råds, som til deres store forbløffelse tilslutter sig Lucys plan:

“Hendes majestæt har ret”, sagde Rippitjip. “Hvis vi havde nogen garanti for at redde hende ved at gå i kamp, så ville der ikke være nogen tvivl om, at dette var vores pligt. Men så vidt jeg kan se, har vi ikke nogen garanti. Og den tjeneste, de beder hende gøre, er på ingen måde æreskrænkende for hendes majestæt, men en ædel og heroisk handling. Hvis dronningen selv mener, hun tør risikere at møde denne troldmand, skal jeg ikke modsætte mig det”.

Skildringen af opvarthningen, som de usynlige fremmede gav deres “gæster”, er morsom og vittig (side 135).

I troldmandens hus - den magiske bog

Lucy begiver sig den følgende dag ind i det store hus. Hun er nervøs, som når man skal til eksamen eller til tandlægen. Men foreløbig overraskes hun ikke af noget slemt. Men hvor gemmer troldmanden sig? Det var det store spørgsmål. Han måtte vel være dér, for huset havde magiske egenskaber. Omsider når Lucy frem til den store sal med de mange bøger, også den bog, hun havde brug for, den magiske bog med dens trylleformularer. Lucy vil helst læse i bogen med døren lukket bag sig, men døren lader sig ikke lukke. Omsider får hun bogen lukket op og vil meget gerne fordybe sig i hver side, men må bare konstatere, at det vil tage langt længere tid, end hun har til sin rådighed. Der er oplysninger om, hvordan man kan finde begravede skatte, hvordan man kan komme til at huske noget, man har glemt, og hvordan man kan komme til at glemme noget, man gerne vil glemme, eller hvordan man kan afgøre om en person taler sandt eller ikke, hvordan man kan ændre på vejret, dysse folk i søvn eller trylle folk om. Men bagefter kan hun ikke huske noget af det, hun har læst.

Senere i bogen fandt hun livagtige billeder, som viste sig at være billeder af hende selv, og nedenunder stod der skrevet: “en ufejlbarlig formular, der vil gøre den kvinde, som fremsiger den smukkere end alle andre dødelige”. Hun ser også et billede af sin søster Susan, (som altid havde været familiens skønhed), og den Susan er nu grimmere end Lucy. Og Susan var skinsyg over Lucys blænd-

ende skønhed, men det betød intet, for nu var alle lige glade med Susan:

“Jeg fremsiger formularen,” sagde Lucy. Jeg er ligeglad. Jeg fremsiger den.” Hun sagde jeg er ligeglad, fordi hun havde en stærk fornemmelse af, at hun *ikke burde*. Men da hun lod blikket glide tilbage til de indledende ord i formularen, så hun, midt i skriften, hvor hun var helt sikker på, at der ikke havde været noget billede før, løven Aslans ansigt, som stirrede på hende. Det var malet med en så strålende gylden farve, at det syntes at komme op imod hende fra papiret; og bagefter var hun da heller ikke sikker på, om det i virkeligheden ikke havde bevæget sig en smule. Under alle omstændigheder kendte hun udmærket det udtryk, han havde. Han knurrede, og man kunne se de fleste af hans tænder. Hun blev grebet af rædsel og skyndte sig at blade videre”.

“Lidt efter kom hun til en formular, der kunne vise en, hvad ens venner tænkte om en. Som vi ved, havde Lucy haft forfærdelig meget lyst til at prøve den anden formular, den, der kunne have gjort hende smukkere end alle dødelige. Så hun følte, at hun for at opveje, at hun ikke havde fremsagt den, virkelig burde fremsige den her. Og hurtigt, for hun var bange for, at hun skulle skifte mening, fremsagde hun ordene. Så gav hun sig til at vente på, at der skulle ske noget.”

Hvad der skete var, at Lucy pludselig ser billeder af nogle af hendes klassekammerater i et engelsk tog, og de taler om hende. Og en af dem driller Marjorie, hendes bedste veninde med hendes venskab med Lucy:

“Du var slyngveninde med hende hele sidste skoleår”.
“Nej, jeg var ikke,” sagde Marjorie. “Så tåbelig er jeg heller ikke. Ja, det er jo ikke, fordi hun er så forfærdelig endda, men jeg var godt træt af hende længe inden sommerferien”.
“Nu får du i hvert fald aldrig mere chancen!” råbte Lucy.
“Dit forræderiske lille kryb”.

På bogens næste side kom Lucy til en formular “*til forfriskning af sindet*”. Lucy har lyst til at blive ved med at læse og finder historien på disse sider så dejlig, at hun vil gå tilbage og læse den en gang til. Men her trådte bogens magi i kraft. Man kunne ikke gå tilbage i den.

Omsider kommer Lucy til en side helt uden billeder, som bærer indskriften “En formular som kan gøre skjulte ting synlige”. Hun fremsagde den højt. Og straks mærker hun, at den virker. For der kom farve i det store bogstav øverst på siden, og billederne begyndte at dukke op i marmogen. I det samme hørte hun også lyden af sagte fodtrin i gangen, og hun kom i tanke om, at troldmanden gik rundt

på bare tæer og ikke lavede mere støj end en kat.

Hun vender sig om og løber så "fremad med et henrykt udbrud og med udstrakte arme. For det var selve Aslan, der stod i døren, løven Aslan, den mægtigste af alle konger":

"Åh, Aslan," sagde hun; "det var sødt af dig at komme."
"Jeg har været her hele tiden," sagde han, "men du har lige gjort mig synlig". "Aslan!" sagde Lucy, næsten en smule bebrejdende. "Gør ikke grin med mig. Som om jeg kunne gøre noget, der kunne gøre dig synlig!" "Det gjorde mig synlig," sagde Aslan. "Tror du ikke, jeg vil overholde mine egne regler?"

"Efter en kort pause tog han til orde igen. "Mit barn," sagde han. "Jeg tror, du har luret". "Luret?" "Du lyttede til, hvad dine to skolekammerater sagde om dig." "Nå det? Det faldt mig ikke ind, at det var at lure, Aslan. Var det ikke magi?" "At udspionere folk ved hjælp af magi er ikke anderledes end at udspionere dem på andre måder. Og du har fejlbædt sin veninde. Hun er svag, men hun elsker dig. Hun var bange for den anden pige og sagde noget, hun ikke mente"....."..... Men" "Sig frem, mit kære barn." "Vil jeg nogen sinde komme til at læse den historie igen - den, jeg ikke kunne huske? Vil du fortælle mig den, Aslan? Åh gør det, gør det!" "Javist, ja. Jeg vil fortælle dig den, år efter år. Men kom nu. Vi må møde herren i huset".

Dosmerpoderne bliver glade

Herren i huset er selvfølgelig troldmanden. Han skildres som en gammel mand iført en rød kåbe og med bare tæer. Han har hvidt hår og er kronet med en krans af egeløv, og hans skæg når helt ned til hans bælte. Han bærer navnet Coriakin. I virkeligheden er han en tidligere stjerne, der som en slags straf er blevet sat til at styre dosmerne², de mærkelige væsener, som Lucy ved at fremsige trylleformularen igen har gjort synlige (se side 190):

"Er du blevet træt af at herske over så tåbelige undersåtter som dem, jeg har givet dig her, Coriakin?" spørger Aslan. "Nej," sagde troldmanden. "De er ganske rigtigt meget tåbelige, men der er ikke ondt skabt i dem. Jeg er begyndt at blive glad for dem. Men nu og da er jeg måske nok lidt utålmodig og længes efter den dag, hvor de kan styres med visdom i stedet for med denne primitive magi."

Hver ting til sin tid, Coriakin," sagde Aslan. "Ja, hver ting til sin tid, herre," lød svaret. Agter du at vise dig for dem?" "Nej" sagde løven med en svag knurren, som (mente Lucy) betød det samme som en latter. "Jeg ville skræmme dem fra vid og sans. Mange stjerner vil blive gamle og falde ned fra himlen, før dit folk bliver modent til det. Og inden solnedgang i dag må jeg besøge dværgen Trumfe, der sidder på slottet Cair Paravel og tæller dagene til hans herre Caspian vender hjem. Jeg vil fortælle ham om, hvad der er hændt jer, Lucy. Se ikke så bedrøvet ud. Vi mødes snart igen." "Snart", gentog Lucy. "Hvad er snart, Aslan?" "Jeg kalder alle tider snart," sagde Aslan; og i næste øjeblik var han forsvundet, og Lucy var alene med troldmanden."

Først deler de et rigt måltid sammen, som troldmanden dækker ved at udtale en trylleformular. Troldmanden selv drikker dog kun vin og spiser brød:

"Der var ikke noget som helst uhyggeligt ved ham, og Lucy og han sad snart og sludrede løs som gamle venner. "Hvornår vil formularen begynde at virke?" spurgte Lucy" "Vil dosmerne blive synlige igen med det samme?" "Javist ... de er synlige nu. Men de ligger sikkert stadig og sover; de tager altid en middagslur." "Og nu, hvor de er synlige, vil du gøre dem pæne at se på igen?" ".... "Hmm, det er et kildent

spørgsmål," sagde troldmanden. "Forstår du - det er kun dem, der tror, at de var så pæne at se på førhen. De siger, at de er blevet gjort grimme, men det vil jeg ikke ligefrem kalde det. Mange mennesker vil sikkert sige, at forandringen var til det bedre." "Er de ikke forfærdeligt indbildske?" "Jo. I hvert fald er deres anførelse det. De tror på hvert eneste ord, han siger." "Det har vi bemærket," sagde Lucy. "Ja - det ville på en måde være meget nemmere uden ham. Naturligvis kunne jeg forvandle ham til noget andet Men det bryder jeg mig ikke om at gøre. Det er bedre for dem at beundre ham end slet ikke at beundre nogen." "Beundrer de ikke dig?" spurgte Lucy.

"Nej, ikke mig," sagde troldmanden. "De ville ikke beundre mig." "Hvorfor gjorde du dem grimme- jeg mener, hvorfor gav du dem det udseende, som de synes er grimt?" "Tja... de ville ikke gøre, hvad de fik besked på. Deres pligter er at passe haven og skaffe mad - ikke til mig, som de bilder sig ind, men til sig selv. De ville absolut ikke gøre det, hvis jeg ikke tvang dem. Og når man skal passe en have, har man naturligvis brug for vand. Der er en dejlig kilde en kilometers vej oppe ad bakken. Og fra den kilde løber der en bæk forbi haven. Det eneste jeg bad dem om, var at tage vandet direkte fra bækken i stedet for at gå op til kilden med deres spande to eller tre gange om dagen og blive trætte og spille halvdelen af det på vejen tilbage.

Men de nægtede at indse det fornuftige i det. Til sidst nægtede de helt at vande haven". "Er de virkelig så dumme?" spurgte Lucy. Troldmanden sukkede. "Du aner ikke, hvor meget bøvl jeg har haft med dem".

Hvordan tolke det, som de, især Lucy oplever på Stemmernes Ø?

Ja hvordan? Vi kunne nøjes med at lade det stå som fortællinger, men vi kan nok ikke lade være med at spekulere over, hvad det alt sammen skal betyde? Men det er ikke så ligetil. Men vi har lov til at bruge vor intuition og vort kendskab til Lewis. Det sikrer dog ikke, at den "udlægning", vi kommer med, er Lewis' egen.

Vi bevæger os i disse fortællinger gennem flere rum. Der er, hvad vi kunne kalde Lucys personlige rum, der er også rum, som bevæger sig gennem verdener og tider, og der er Aslans rum, som er alle de nævnte rum og uendeligt mange flere. Troldmanden Coriakin har også en fortid i et andet rum og i en anden tid. Atter er der i Lucys personlige rum flere rum, fortællingerne hun en gang har kendt, men ikke husker mere men får fortalt af Aslan i stadig nye versioner og hendes samtidige tilstedeværelse i Troldmandens store sal og i en togkupé i England.

Men hvad er de overordnede motiver udover naturligvis Aslan? Et motiv (en idé vi ved, at Lewis tænkte meget over) er den måde, Gud er til stede på i forskellige verdener og til forskellige tider og den måde, den enkelte kan opleve Gud på i forskellige situationer og til forskellige tider i et helt livsløb. Når vi ikke ved, hvad vi skal kalde den fornemmelse, vi alle har af at blive bevaret, standset, drevet, styret, kalder vi det ofte "Forsynet". Athenere havde deres alter for "en ukendt Gud". Noget lignende ligger bagved, når ikke-kristne mennesker taler om "Forsynet". Om man vil stave det med stort eller lille er op til den enkeltes egen vurdering. At tale om "forsynet" føles aldrig videre forpligtende eller bindende. Men "Forsynet" er også et bibelsk begreb, selvom ordet "forsyn" aldrig bruges i Bibelen. Kristeligt-teologisk betyder "forsynet": *Guds opretholdelse, styre og den målrettede ledelse af verden; Guds omsorg for sine skabninger* ("Teologisk ordbog").

"Dosmerpoderne", som øens beboere kaldes, er dværge, men en ejendommelig slags dværge. De hører en anden

verden og en anden tid til. Alligevel er de Aslans skabninger og underlagt ham, og han interesserer sig også for dem. Tiden, hvor de skal kende ham, ligger bare lysår ude i fremtiden.

Gud kunne ikke bare sådan ud af det blå sende sin Søn til hvilken som helst tid og til hvilket som helst folk. Det tror vi med vort darwinistiske udviklings- og fremskridts-syn måske, at han kunne, men virkeligheden er en anden. Jesus kom til verden, "da tidens fylde var inde", hverken før eller senere.

Vi ved intet om verdener uden for vort solsystem, heller ikke om der er liv og endda civilisation på andre kloder. *Men vi ved, at evangeliets indhold gælder alle verdener og alle slægter.* Hvordan væsener på andre kloder måtte forholde sig til Gud, ved vi heller intet om. Men fristelsen til at tro og tænke, at skabningen ved bedre besked end Skaberen, kan være universelt udbredt, og med tragisk-komiske følger dér som her. En af følgerne er, at Gud bliver borte, noget som i første omgang virker befriende, men alligvel ender med at bringe bestyrtelse.

Dosmerpoderne opfatter sig selv som grimme og som vanskabninger, men er de egentlig det? De er det, som Gud har gjort dem til, og det er vel "ikke så ringe endda", det er vel det bedste for en hvilken som helst skabning. De gør oprør mod Guds bestemmelse og Guds verdensorden personificeret i troldmanden Coriakin, som transcenderer tid og sted på Stemmernes Ø, idet han egentlig var en stjerne. Vi kan sige, at Coriakin symboliserer "Guds forsyn", det transcendent i verden, meningen med livet, bestemmelsen med livet, hensigtsmæssigheden i livet, det, som er der før os og bliver efter os, og som vi må leve i pagt med, hvis vi skal lykkes, og det skal gå os vel.

Mod det gør "dosmerpoderne" oprør, ikke mindst deres leder, som de følger i tykt og tyndt, og hvis ord de bevidsløst gentager. Lewis afbilder ikke dosmerpoderne som onde, men som dumme, ja mere end det, som stupide. Coriakin holder af dosmerpoderne, han er ikke nogen despot, som de bagtaler ham for at være, han er der i Aslans sted og regerer over dem i Aslans ånd, men det er et hårdt arbejde, hvad Aslan ikke lægger skjul på.

Stemmernes Ø kan stå for verdener uden for vor egen verden, den kan symbolisere prækristne kulturer eller kulturer uden for den kristne verden. Guds forsyn, som efter nytestamentlig tankegang må navngives som Jesus Kristus (jvf Joh 1:1-13 især vers 9) rækker til *alle* kloder, til *alle* tider og *alle* skabninger. Lewis ønsker ikke, at vi skal glemme *det komiske i situationen*. For både i Himlen og på jorden må det vække latter, når skabninger opfører sig som dosmerpoderne på "Stemmernes Ø" gør det. Dosmerpodernes selvhøjtidelighed må da vække latter, men pas på! for hvem er det egentlig, vi griner af, når vi griner af dem?

Og sådan er der kun en papirtynd skillevæg mellem dosmerpodernes verden og vor verden. Og i deres måde at indrette sig på i oprør mod Coriakin (Forsynet) *kan vi let genkende noget af vor verden*, - måske vil Lewis med henvisningen til "haven" ligefrem minde os om Edens Have, og det som fandt sted her - og med skildringen af dosmerpodernes leder og deres blinde og stereotype benovelse for ham, har han *måske* tænkt på de såkaldte folkelige og demokratiske statssystemer, som fulgte i kølvandet på den franske revolution med dens kliche om "frihed, lighed og broderskab". I vor verden forstørres alting bare uendeligt op (også uhyrlighederne), fordi vor verden er den verden,

hvortil Kristus kom, og fordi alt oprør herefter bliver oprør mod Jesus Kristus, menneskenes sande lys.

Forsynet eller skæbnen

Men "Forsynet" virker ikke bare i tiden og historien og i skabningen, men også i *den enkeltes liv*. Det er *Lucy og hendes adgang til den store hemmelighedsfulde bog* i den store sal en illustration af. Forsynet tager her form af det, som vi i daglig tale ofte kalder "skæbne", men som vi som kristne hellere vil kalde "bestemmelse", idet vi tror, at en levende, personlig, barmhjertig og kærlighedsfuld Gud har taget os i hånd.

Bøger associeres ofte i vor bevidsthed med visdom og indsigt, drama og eventyr, bøger skulle gerne gøre os klogere på livet. Derfor er der også ofte noget hemmelighedsfuldt ved bøger, ikke mindst store og gamle bøger. Af og til taler Bibelen om "Guds bøger", som kun Gud, eller den Gud betror det til, kan se i. En sådan bog er troldmandens bog, den bog, dosmerpoderne til deres egen ulykke har set i, og som Lucy nu skal se i, for om muligt at gøre det godt igen, som de har ødelagt for sig selv. Det bliver hurtigt klart for Lucy, at bogen rummer hemmelighedsfyldte kræfter og åbner for et kort øjeblik mulighed for at få en indsigt eller at træffe valg, dødelige ikke normalt har adgang til.

Bogen indeholder trylleformularer *om ting i vor ydre verden*, vi gerne vil have indflydelse over og gerne vil kunne beherske, men som vi ikke behersker, som f.eks. at vinde evig rigdom og lykke, kunne fastholde de gode oplevelser for altid og for evigt glemme alle de dårlige, kunne være en flue på væggen og læse alles tanker, helst inden de har tænkt dem, kunne bestemme over vejret osv. Det er menneskets ulykkelige trang til at ville vide alt og manipulere med alt og ligesom for altid spise af kundskabens træ, som afbildes her. *Forsynet er her at skåne os for alt det, vi gerne vil, men som vi ikke tåler.*

Læsningen i bogen åbner også op for hemmelige drømme og for muligheden for at få disse drømme opfyldt. Nu er Lucy en pige; havde det været Eustace eller Edward, som havde læst i bogen, havde drømmen sandsynligvis været en anden, men for Lucy er det det at blive kønnere end nogen anden, mest af alt kønnere end søsteren Susan, familiens smukke pige.

Som i nogle af verdenslitteraturens store dramaer føler Lucy en ubændig trang til at udtale formularen, som opfylder drømmen, *koste hvad det vil!* Det eneste, som hindrer hende, er Aslan, som mere og mere toner frem på bogens side i gylden, transcendent skønhed, men selv det formår ikke at standse Lucy; først da Aslan knurrer og viser tænder, kommer hun til sig selv.

At Gud udøver sit forsyn bl.a. ved at lede os og beskytte os, ofte mod os selv tages for givet i Bibelen, for Gud har selv lovet både at beskytte og lede dem, som sætter deres lid til ham. Men ofte opfatter vi det at blive ledt mere som at blive bekræftet og få sine ønsker og længsler opfyldt. Men ledelse er lige så ofte, måske oftere at blive bremsat og standset i sine ønsker.

At give sig Gud i vold er at overlade sit liv, sin skæbne, det kendte og det ukendte i Guds hænder og overlade til ham at holde styr på ens liv. Mange af vore ønsker udspringer af vor selviske og egoistiske natur og af trangen til at hævde os over andre og overtrumfe andre. Lucys begær efter skønhed er dybest set begæret efter at over-

trumfe Susan, og hun ved det godt, og hun ser det for sig. Og hun ser også Susans skinsyge: "men det betød intet, for nu var alle ligeglade med Susan" (side 143). Intet under, at Aslan knurrer, så man kunne se de fleste af hans tænder. Og Lucy "blev grebet af rædsel og skyndte sig at blade videre".

Guds forsyn sparer os for indsigt

At tro på Forsynet er ikke det samme som at tro på *horoskoper, skytsengle eller amuletter*. Karakteristisk for disse ting er, at de er midler, som skal sikre, at heldet er med en, og at det går, som man ønsker. De er blottet for den *personlige og etiske kvalitet*, som troen på Forsynet uundgåeligt er omgærdet med, for i kristen tankegang er Forsynet kun et navn for Gud, den levende Gud, som også er *skaberen, kongen og frelseren*. Men også i sine drømme og i muligheden for at realisere sine drømme er Lucy underlagt *Aslans herredømme*, og frykten for ham vinder også over hendes ubændige vilje til at "fremsige formularen".

Som mennesker kender vi alle til følelsen af, at det ville være dejligt, hvis vi kunne læse andres tanker om os. Eller tænk hvis det ukendte og skjulte blev åbent og tilgængeligt for os! Det forsyn, Gud udøver med os, viser sig bl.a. ved, at *han søger at spare os for indsigt*, som er harmfuld for os, eller som kan ruinere vort forhold til andre mennesker. Vi kender ikke engang os selv, kun Gud kender os, sådan som vi virkelig er, hvor meget mindre kender vi andre, som de virkelig er. Og vi har en tilbøjelighed til at lægge det værste i det, vi hører og ser hos andre, men da Aslan senere i sin samtale med Lucy vender tilbage til denne episode, ser han, som ser og kender alt, det fra en meget lysere og venligere side end Lucy havde gjort. For det står jo skrevet i Aslans bog, at "kærligheden ikke hidser sig op og ikke bærer nag, men "tror alt, håber alt og udholder alt"?

Så er der siderne med formularen "til forfriskning af sindet". Disse sider mindede mere om en historie end om en formular. Men desværre glemte man med det samme, hvad man havde læst, og man kunne ikke gå tilbage i bogen og læse dem igen. Men historierne var så liflige, at herefter var "en god historie for Lucy, en som mindede hende om den glemte historie i Trolldmandens bog. Senere, da Lucy ser Aslan og taler med ham, minder hun ham om den glemte historie, og Aslan lover hende at fortælle den for hende "år efter år".

Mennesket har ikke mulighed for at leve livet om. Livet bruges, som det leves. Vi får ikke barndomsårene eller nogen anden gylden periode, hvis vi har kendt en sådan, tilbage. Men det virkelig værdifulde og afgørende i livet kommer som en gave til os *udefra, uden for os selv*. Og den gave kan vi modtage i alle aldre af vort liv, og for hver gang vi modtager den er der noget, som afklares for os. Det er den virkelig gode historie, den Aslan vil fortælle os igen og igen.

Fundet af Glæden

Mon Lewis ikke tænker på "glæden" her, glæden, han i barndommen fandt i det eventyrland, han så intenst levede i, men som forsvandt i ungdomsårene og de første manddomsår, indtil han igen blev fundet af Jesus Kristus, "fundet af glæden", som han selv kaldte det. De virkelige gode historier har med den sande og egentlige virkelighed

at gøre, med *den store historie, Guds historie*, bibelshistorien, med alle de store fortællinger, som på en eller anden måde og i en eller anden form afbilder den sande virkelighed, virkeligheden over al virkelighed, som vi må have med i vort liv, hvis vi skal være virkelige mennesker.

Kun de kan *forfriske sindet*. Og det gør de, også om vi glemmer dem. Men fordi de er de virkelige fortællinger, dukker de frem igen og igen, og nu i former og skikkelser, som passer til vort liv, sådan som det er og opleves nu. Fortællingen, Guds store fortælling, er Forsynets store gave til os fra begyndelsen af livet. Den vil blive fortalt for os igen og igen som årene går. Med mindre vi da lukker af for den, og ikke vil høre den. Det sørgelige er, at det er der så mange der gør, af eget valg måske eller måske snarere fordi åndsklimaet i skole og i samfund nu efterhånden i årtier har sat sig kraftigt imod, at kommende generationer skal lære den store fortælling at kende. Men hvilken åndelig forarmelse og forkrøbling, der er fulgt med!

Den sidste formular, Lucys blik fanger, er formularen "som kan gøre skjulte ting synlige". Med den gør hun dosmerpoderne synlige, og med den gør hun Aslan synlig. Aslan har været der hele tiden, men nu bliver han synlig. For, som han siger, "han adlyder sine egne love".

Jesus Kristus er som skaber af alle ting og som Herre over alle ting allevegne og bag alle ting. Han er lyset og livet, og han er forud for alle ting. Som Guds Søn er han den, "som var, som er, og som kommer". På en måde har Lucy ret, når hun protesterer "Som om jeg kunne gøre noget, der kunne gøre dig synlig". Men på den anden side har Jesus lovet, at han vil lade sig finde af den, som søger ham. Uden at vi ønsker hans nærvær, oplever vi ikke hans nærvær. Ønsker vi ikke hans indblanding, holder han sig borte fra os. Den, som ikke vil have med Jesus at gøre, kan leve hele sit liv uden at få noget med ham at gøre. Men det gør ikke ham mindre virkelig, det ophæver ikke inkarnationen og himmelfarten. Og på den yderste dag må vi alle møde ham.

Forsynet har for den kristne fået navn, er blevet inkarnet. Og *navnet er Jesus Kristus*. Men under det navn møder vi det kun, hvis vi tror på Jesus Kristus. Og det er så op til os, om vi vil det. Men vil vi det, bliver Forsynet synlig, og vi kan se alle vort livs skjulte tråde samlet i ham.

Noter:

1. Nazismen, kommunismen, KuKlux Klan, BZ ere, hooliganismen i dens ekstreme og voldelige former, anarkistiske venstreorienterede og miljøfanatiske bevægelser, dyrevelfærdsfanatikere og højreradikale broderskaber er nyere og moderne konkrete eksempler på disse kræfters tilstedeværelse.

2. De kaldes "dosmere" fordi de opfører sig så tåbeligt, og de kaldes "poderne", fordi trolldmanden havde forvandlet dem til kun at have en fod (monopode: en person med én fod), ganske vist en kæmpe bredtået fod, som krummer en smule opad, og kan minde om en kano. Oprindeligt var de almindelige dværge, "men langt fra så rare som dem I har i Narnia", som trolldmanden siger.

TEOLOGI

RETTET MOD GUD OG MOD MENNESKER

DETTE ER DEN 8. ARTIKEL I SERIEN OM KIRKEN OG SKRIFTEN

AF LOUIS NIELSEN

Det er ikke ualmindeligt, at "teologi" bliver identisk med, hvordan bestemte teologer tænker om Gud, så det er i samklang med tidens filosofiske eller idéhistoriske strømninger, som man så bagefter søger at tænke de bibelske data ind i. Devisen "det kan moderne mennesker ikke forholde sig til" har ofte været startskuddet til særdeles radikal nytænkning¹.

Er ens grundholdning fx den, at undere ikke kan forekomme, og at det er meningsløst at tale om det transcendent og det metafysiske², så må man nødvendigvis anvise en anden tilgang til kristendommen end den, som har været gængs i kirken i alle slægterne op til modernismen.

Modernismen er ophavet til en række forskellige teologiske tolkninger, som har det til fælles, at man er skeptisk over for Skriften og traditionen, og at man tolker kristendommen og troen som opstået gennem en religionshistorisk udvikling, altså som menneskeskabt og ikke Gudskabt.

I disse artikler betyder "teologi" lære om Gud, baseret på *åbenbarede sandheder om Gud*³. Denne definition gør det samtidig klart, at vor primære kilde er Bibelen opfattet som Guds ord, men vi inddrager også gerne den kirkelige overlevering gennem tiderne.

Teologi er altså for os først og fremmest *bibelsk teologi*, dvs. arbejdet med at udrede og forklare de bibelske sandheder, systematisere dem og *dernæst arbejdet med at relatere dem til vor moderne verden*, og også at *forsvare* dem over for deres angribere udenfor og indenfor kirken.

TEOLOGIENS DOBBELTE OPGAVE

Nu er Bibelen ikke først og fremmest en lærebog eller en lovbog, end ikke en antologi over ord, som Gud har talt⁴, men *en bog med en fortælling*, Guds store fortælling fra før skabelsen til det kommende Guds rige med centrum i "ordet om Jesus". Vi kalder denne store fortælling *frelseshistorien* eller *åbenbaringshistorien*. Det er den, som er budskabet, og alt det øvrige stof, selv når det gælder Visdomslitteraturen i Det gamle Testamente er direkte eller indirekte relateret til den. Forkyndelse og teologi (og i en kirkelig sammenhæng er de to uadskillelige) går ud på at forkynde Guds gerninger, gøre dem kendt og forklare, hvad de betyder fra begyndelsen og for enhver ny generation af mennesker, for den enkelte, for kirken og for verden. Det er det, som Bibelen selv gør: Forkynder, forklarer og udlægger Guds gerninger. Og det er stadig teologens primære opgave.

Men samtidig *henvender Gud sig i Bibelen til mennesker*, og bruger mennesker som sine talerør, og går ikke af vejen for

at *sammentrænge* sit budskab i menneskelige termer, som vi kan forstå. Det betyder, at sandheden om Gud indeholder mere, end vore ord kan udtrykke og indeholder af og til modsætninger og paradokser, som vi ikke fuldt ud kan bringe sammen.

Troens liv og kirkens liv må leve i det spændingsfelt, som det skaber. I praksis betyder det, at vi ikke kan forklare alle ting eller besvare alle spørgsmål, men må give plads for det hemmelighedsfulde og det, som er os for underfuldt.

GUDS STORHED - MENNESKETS RINGHED

Bibelens mennesker udtrykker ofte, at noget er dem for underfuldt, at de ikke forstår eller kan gøre rede for Guds tanker og veje, eller at de ikke kan relatere deres eget eller nationens liv til det, de ved om Gud, og at erfaringen og det konkrete liv meget ofte modsiger det, som troen bekender⁵. Den samme ydmyghed bør vi som forkyndere af Guds ord og som teologer iklæde os. Men i stedet skaber vi ofte forvirring, vantro og smerte, når vi i vor lidenhed giver mennesker det indtryk, at vore ord om Gud er identiske med Guds egne ord⁶.

Gud er overvældende stor og hans tanker og planer så uudgrundelige for os, og vi møder ofte ham og hans ord med åben mistro og vantro, nogle gange fordi denne verdens gud blinder øjnene, andre gange er det noget i vort sind og i vor baggrund, som "holder vore øjne til, så vi ikke ser"; eller hans veje forekommer os "sælsomme" og "fremmede", og vi ræsonnerer med os selv og med andre, at sådan kan Gud da ikke handle (jvf.f.eks. farisæerne og de skriftkloge i relation til Jesus). "Hvem troede på det, vi hørte? For hvem blev Herrens arm åbenbaret?", hører vi Esajas udbryde (53:1).

TEOLOGEN SOM NEDRIVNINGSSARBEJDER:

Når vi arbejder teologisk, arbejder vi med begge disse faktorer, både den guddommelige dvs. den, at Bibelens budskab er Guds fortælling og tale til os og med den menneskelige, dvs. begrænsningerne sat dels af menneskets lidenhed i forhold til Gud og dels af trægheden og inertien i det menneskelige sind over for det, som kommer fra Gud og hører hans rige til.

Der er noget, som skal brydes ned og fjernes (se f.eks. 2 Kor 10:3-6), før Guds tanker kan modtages af os, blindhed, forhærdelse, selvforsvar, vanetænkning, vrangforestillinger, etc. Det er naturligvis kun Guds Ånd, som i sidste instans kan gøre det, men forkynderen eller teologen har også en

opgave her, jvf. hvordan Paulus prøver at bringe tro og overbevisning til en Feliks (ApG 24) eller en Agrippa (ApG 26).

Når vi f.eks. forkynder, at *Gud er Skaberen*, er vi nødt til at forsvare den sandhed, for den modsiges i menneskers sind af "big bang" og evolutionslæren og med påstanden om, at universet og livet er opstået og udviklet fra materien over milliarder af år. Som kristne må vi *kategorisk* hævde, at verden er skabt af Gud, og at alle levende væsener og ikke mindst mennesket selv er skabt af en personlig, levende og almægtig Gud. Den sandhed ligger bag alt, hvad Skriften siger, og er hvad kirken bekender: "Vi tror på Gud Fader den Almægtige, himmelens og jordens skaber".

Vi behøver ikke nødvendigvis at lade os trække ind i striden om udviklingslærens videnskabelige gyldighed eller ugyldighed eller om universets alder. Vi kan godt fastholde skabelsestanken og den teologiske sandhed af skabelsesberetningen i 1 Mos 1-3 uden nødvendigvis at bekende os til, at alt bogstaveligt blev skabt i løbet af seks dage. Der er andre måder at forstå skabelsesberetningen på, men jeg vil ikke i denne artikel komme ind på de ting.

Igen når det gælder *Bibels fortælling (frelsehistorien)* må vi - også her op mod tidens tanker - *insistere på dens historicitet*, dvs. på det, at det skete:

- At Adam og Eva lod sig friste og faldt i synd, at alle efterfølgende slægter har syndet og har fjernet sig fra Gud.
- At Gud faktisk kaldte Abraham og gav ham løftet om "en sæd".
- At folket, som nedstammer fra Abraham, faktisk var slaver i Egypten og blev udfriet ved Moses.
- At Gud indgik pagt med det folk og gav det sin lov og sendte sine tjenere, profeterne til det.
- At Jesus Kristus, Guds evige Søn, "da tidens fylde var inde" blev født i det folk af en jomfru.
- At han levede, virkede og talte, som det er beskrevet i evangelierne.
- At han døde under Pontius Pilatus, men blev oprejst påskemorgen og set af flere vidner.
- At han efter 40 dage blev borttaget til Himmelen.
- At Helligånden ifølge Jesu forjættelse også blev udgydt over hans menighed Pinsedag, på opstandelsens 50. dag.

Det kristne budskab åbner ikke muligheden for nogen materialistisk historieopfattelse, men forkynder Gud som historiens Gud og Kristus som historiens Herre, hvad der klart udtrykkes i proklamationen: "Han er alles Herre" eller hans titel som "Kongernes Konge og Herrenes Herre". Kristendommen er ikke "udspekulerede fabler" (2 Pet 1:16), men handler om "alt det, som Jesus gjorde og lærte fra begyndelsen lige til den dag, han blev taget til himlen, efter at han ved Helligånden havde givet sine befalinger til de apostle, han havde udvalgt" (ApG 1:2). Den har ingen demytologiseringsproces nødvendig, for den er ikke en myte og bygger ikke på en myte, men på det, som skete.

TEOLOGEN SOM "OVERSÆTTER":

Al oversættelse rummer, som det italienske ordspil siger det, et element af "forræderi". Men oversættelse er i mange situationer nødvendig. Og det gælder også Bibels budskab, og det ikke bare i den primære betydning af bibeloversættelse.

Budskabet må oversættes, dvs. forklares, så det henviser sig til det folk og den generation, teologen selv er en del af. Det er en helt nødvendig proces, men det er også en farlig proces. For budskabet må gives uforandret videre,

også de sider af det, der er uspiselige for den tid og den kultur, der er vores.

Og det gælder på det mere læremæssige område, og det gælder på det etisk-moralske område. Vi har intet mandat til at forandre på budskabet eller afkorte budskabet. Vi kan ikke give mennesker det, som "kilder deres ører" (2 Tim 4:2-5). Og budskabet omfatter også upopulære sandheder som f.eks. forsoningens nødvendighed, muligheden for at gå evigt fortabt og afvisningen af homoseksuelt samliv.

Men selv når vi ikke korter af på budskabet, kan vi alligevel i vor iver efter at komme mennesker i møde let komme til at give det en drejning f.eks. hen mod mere

SANDHEDEN OM GUD

INDEHOLDER AF OG TIL

MODSÆTNINGER OG PARA-

DOKSER, SOM VI IKKE FULDT

UD KAN BRINGE SAMMEN.

humanistiske og politisk korrekte holdninger, som er fremmed for det autentiske budskab.

Det er derfor vigtigt, at vi stadig udfordrer os selv til at efterprøve vore forestillinger, udtryksmåder, talemåder, kodeord og vore holdninger på Skriftens grund og i visse tilfælde endda på Skriftens ordvalg. Mener vi f.eks., at der virkelig er bibelsk belæg for at lære, som nogen gør, at vi altid skal være succesrige, altid høre til vinderne, aldrig må være tabere? Virkeligt afgørende evangeliske sandheder er involveret i dette.

Og når vi møder mennesker f.eks. i new age miljøet, hvor langt vil vi da følges med dem og bekræfte dem i deres oplevelser og erfaringer? Vil vi f.eks. sidestille deres tro på udødelighed og sjælevandring med evangeliets forkyndelse af Jesu opstandelse og evigt liv for dem, som tror? Og er Jesus først og fremmest den, som skal give mig visse oplevelser og på den måde berige mit liv, eller opfordrer han også mig til at glemme mig selv og mit eget liv og følge ham og tjene min næste?

Der er intet i evangeliet, der forbyder os at gøre brug af moderne sprog og udtryksmidler, tværtimod. Men det er bydende nødvendigt, at vi stiller tidens mennesker overfor de samme spørgsmål, samme udfordringer og samme valg, som Jesus og de første forkyndere af frelsens vej stillede deres tids mennesker overfor.

Det er ikke nemt, men det kan lade sig gøre også sådan, at der er tale om ægte oversættelse og ikke forræderi. Det afhænger meget af, hvor nær vi selv lever Jesus, og hvor meget vi søger til og er fortrolige med hans ord.

TEOLOGER ER NÆSTEN ALTID UENIGE:

Det er en erfaret sandhed, men alligevel en sandhed med modifikationer, håber jeg. Vi holder os her til det saglige og ser bort fra det mere menneskelige, hvor uenighed er en

frugt af selvhævdelse og viljen til for enhver pris at være original eller fører og guru for andre - kort sagt, hvor årsagen er menneskets hovmod og forfængelighed. Men i en række andre tilfælde er uenighed en naturlig og rigtig ting, som blot afspejler den komplekse virkelighed, vi har med at gøre. Det håber jeg gennem det følgende at kunne dokumentere.

Vi vil efterfølgende bevæge os gennem nogle af de delområder, dogmatikken er opbygget omkring, og vi vil igen og igen se, at det ikke er så mærkeligt, om der opstår en vis uenighed teologer og kirker imellem om dette eller hint, al den stund, at de samme spændinger ofte kan føres tilbage til Det nye Testamente.

Der er almindeligvis ikke mellem bibelfunderede, konservative enkeltkristne og menigheder af sådanne væsentlige uenigheder omkring de frelseshistoriske sandheder, som Det gamle- og Det nye Testamente har til fælles - det vil hovedsagelig sige sandheder om Gud som hellig og evig, som skaber og alles folks herre, konge og dommer, den der gør sit navn kendt og er sit folks frelser og befrier, som også er pagtens og lovens Gud.

Det samme kan siges om treenighedslæren og de kristologiske formuleringer, som ligger fast i kirkens bekendelsesskrifter og i koncilet i Kalkedon i 451 e.Kr.. Med hensyn til læren om Helligånden (pneumatologien) opstår stridighederne først for alvor, når det kommer til, hvordan Helligånden virker i kirken og i den enkelte kristne (nåde-gaverne). Det vender vi tilbage til.

Med hensyn til kirken og opfattelsen af kirken (ekklesiologi) i frelsens økonomi er der store divergenser teologer og kirkesamfundene imellem, og dette får igen indflydelse på den måde, man forstår frelsen (soteriologien) på, og på sakramentsopfattelsen. Igen er opfattelserne meget spredte og delte, når vi kommer til eskatologien, læren om de sidste ting.

Endnu mere komplekst bliver det, når vi forlader det rent læremæssige og begiver os ind på den personlige eksistens og på etikken og moralens område med de ofte meget komplicerede og sammensatte spørgsmål, den moderne livsform præsenterer os for. Alt dette konfronterer os ligefrem og hårdt i det område, som vi kalder *pastoral teologi*. Jeg vil i de to eller tre næste artikler bevæge mig gennem disse områder et for et.

Noter:

1. Sådan "nytænkning" har de sidste godt hundrede år (ikke mindst de sidste 40 år) budt mange eksempler på. Men megen "nytænkning" bliver hurtigt umoderne. Hvem husker f.eks. den ophidsede debat omkring John Robinson og hans bog "Oprigtig over for Gud" ("Honest to God"). For hvem efterhånden er navne som van Buren, Tillich, Cobb, og før dem Schleiermacher navne, som man husker eller overhovedet forbinder noget med? Og dog var de engang for ikke så længe siden kometer på den teologiske himmel.

2. *Transcendent*: det, der går ud over den menneskelige erfaring, ligger uden for det, der kan erfares, overstiger den menneskelige bevidstheds område; oversanselig, det hinsides. *Metafysik*: Lære om de sidste grunde og sammenhænge for tilværelsen. Klassiske

temaer er Gud, frihed og udødelighed, forholdet mellem krop og sjæl, spørgsmålene om årsag og virkning, og om meningen med alle ting (Fra Teologisk ordbog, Lohses Forlag 1999).

3. Det betyder ikke, at der ikke kan komme værdifuld indsigt frem gennem disse moderne teologier og deres arbejdsmetoder, for når alt kommer til alt, er de nødt til at knytte forbindelsen til den bibelske åbenbaring, men det betyder helt sikkert, at kirken altid må forholde sig spørgende til deres påstande, og i de tilfælde, hvor fundamentale bibelske sandheder, som skabelsen og opstandelsen gøres til myter og symboler, må den klart afvise dem.

4. Det er afgørende for kristendommen, at Gud er en Gud, som taler til mennesker, og som gør sig selv og sin vilje kendt gennem det, han siger. Uden denne overbevisning giver Jesus ingen mening, og kristendommen er uden substans. Igen og igen henviser Jesus til sine egne ord som værende af samme oprindelse og samme myndighed, som det der allerede er sagt.

5. Nogle bibelske eksempler blandt mange: *Job*: "Jeg har talt om noget, jeg ikke forstod, om ting, der var for underfulde til, at jeg kunne vide besked. Jeg sagde: 'Hør, jeg vil tale, jeg vil spørge dig, og du skal give mig svar.' Jeg havde hørt rygter om dig, men nu har jeg set dig med egne øjne; derfor kalder jeg alt tilbage og angrer i støv og aske". (42:3-6). *Salmerne*: "Hvem kender styrken i din vrede og i din harme, så han kan frygte dig" (Sl 90:11) - "For alting så jeg en grænse, men såre vidt rækker dit ord" (Sl 119:96; 1931 oversættelsen) - "Det er for underfuldt til, at jeg forstår det, det er så ophøjet, at jeg ikke fatter det" (Sl 139:6). *Esajas*: "Hans (Israels Helliges) indsigt kan ingen udforske" (40:28 c) - "Jeg er Herren, der er ingen anden, der er ingen anden Gud end mig Jeg danner lys og skaber mørke, jeg frembringer fred og skaber ulykke, jeg, Herren frembringer alt dette" (45:5-7) - "Jeres planer er ikke mine planer, og jeres veje er ikke mine veje, siger Herren; for så højt som himlen er over jorden, er mine veje højt over jeres veje og mine planer over jeres planer" (55:8-9). *Jesus*: "Jeg priser dig, fader, himlens og jordens Herre, fordi du har skjult dette for vise og forstandige og åbenbaret det for umyndige; ja fader, for således var det din vilje. Alt har min fader overdraget mig, og ingen kender Sønnen undtagen Faderen, og ingen kender Faderen undtagen Sønnen og den, som Sønnen vil åbenbare ham for" (Matt 11:25-27). *Paulus*: "O dyb af Guds rigdom og visdom og kundskab! Hvor uransagelige er hans domme, og hvor usporlige er hans veje! For 'hvem kender Herrens tanker, eller hvem kan være hans rådgiver? Hvem har givet ham noget først, så han må gøre gengæld?' (Rom 11:33-35) - "Endnu ser vi i et spejl, i en gæde, men da skal vi se ansigt til ansigt. Nu erkender jeg stykkevis, men da skal jeg kende fuldt ud, ligesom jeg selv er kendt fuldt ud" (1 Kor 13:12).

6. Er det ikke netop hensigten med Jobs Bog i Det gamle Testamente at afsløre - endda ved hjælp af ironi og sarkasme - at menneskers tanker om Gud, også når de siger mange rigtige ting om ham - ikke er Guds tanker. Også det teologiske hovmod og den teologiske forfængelighed udstilles i al sin groteskhed: det må være sådan, for det fortæller min sunde fornuft mig" (Zofar); "det er sådan, for sådan har jeg erfaret det" (Elifaz); "det er sådan, for sådan har fædrene tænkt" (Bildad). Heller ikke Elihu trods hans ungdom og hans ungdoms harme går ram forbi. For hvad er det for en indbildskhed, hans ordudgydelser lægger for dagen: "Jeg må tale, jeg må have luft; jeg vil åbne munden og tage til orde" ... "Men Job vær nu, hvad jeg siger og lyt til alle mine ord." ... "Lyt Job, hør mig! Vær stille, så jeg kan tale. Har du noget at sige, så svar mig! Tal, jeg giver dig gerne ret! Men har du det ikke, så hør på